Број 282. У Новом Саду, у суботу 11. децембра 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца јадаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте сваких стних слова.

Уредништво и аоминистрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Да ли да иду руски бродови из Црног Мора у Азију?

Петроград, 7. дец. 1904.

Руска источна политика, разграната је на два дела: Азија — далеки исток и Балкан — блиски исток. Русија има велику културну задаћу на далеком истоку коју сада оружјем крчи пута. Али је не мање важна њена задаћа и на блиском истоку, којој ће, ако затреба, исто тако оружјем и козацима крчити пута. И ако је Русија данас врло јако заузета ратом на далеком истоку, она не може и не сме никако напустити своје интересе на блиском истоку, где се у последње време многи непријатељи Русије труде, да је из блиског истока истисну.

Улога Русије у решењу балканског питања, исто је тако велика и важна, као и улога њена у решењу кореанског и манџурског питања.

Са решењем балканског питања у врло је блиској вези и питање, које се у последње време у Русији јако расправља — а то је излазак црноморске флоте кроз Дарданеле и њен одлазак на далеки исток.

Многи врло присебни и збиљни руски државници одсудно су противни изласку и одашиљању црноморске флоте у воде Жутога Мора.

Има ли то смисла? питају они. За сад страдају руски интереси на далеком истоку; зар треба допустити да и на блиском истоку исто тако страдају?

Треба обратити пажњу са како облапорним очима неке европске државе посматрају Турску и неке њене европске провинције. Прождрљивост тих држава нема граница.. и када би Русија извела своју црноморску флоту, која је силна, из Црног Мора — шта би могло бити ускоро после тога од оних турских провинција, на које тако амишно гледају неке велике силе?

Није овда реч о Турској и о подели тога већ пропалог царства него су овде у питању интереси балканских Словена, које непријатељске државе хоће да подјарме, и од Турске да дограбе оне провинције у којима живе Словени. Црноморска флота не би била од велике користи адмиралу Рождественском кад би му се придружила; али би велику штету нанела Русији и балканским Словенима, кад би оставила обале које чува Значај Русије на Балкану снизио би се до нуле; непријатељи Словена, и онако облапорни похитали би да се користе згодним тренутком и кренули би се у освајања, а Русија не би била у стању да даде одмах отпора тим струјама, које хоће Балкан да поплаве.

Нико не сумња да ће ускоро Русија имати посла и на блиском истоку, као савезник балканских Словена. На Балкану стално ничу изненађења; убиства и турска и арнаутска зверства непрестано се понављају. Арнаутска пушка још непрестано решета српске груди... устанак се на једном месту угуши; али ускоро на другом још јачи поникне... Шта ће се радити, ако он захвати целу земљу, ако криза настане општа? — Зар оставити оне, које Руси називају браћом по вери и крви, без икакве заштите?

Русија има неисцрпно богатство: нека купи и набави колико хоће убојних бродова и нека шаље на далеки исток противу Јапанаца. Али црноморска флота треба и мора да остане онде где је — да штити интересе Русије на Балкану и да штити своје савезнике Србе и Бугаре. Ма каква била силна и моћна она непријатељска држава, која би хтела да чини отмице на Балкану. док је год ту црноморска флота, неће имати курџи да загази у рат. јер ће из њега изнети само раскрвављену главу. .

Русија мора да остави своју флоту у Црном Мору.

То је мишљење свију војних кругова у Русији. Тако и јесте.

М.

Ко нам руши автономију.

Баш сад, кад нам је одузимањем Текелијиног фонда автономија у врхунцу повређена и кад се предлогом министра Берзевицијa о основним школама спрема смрт нашим вероисповедним школама, имамо да забележимо једну врло немилу појаву, за коју до сад нисмо знали.

По закону о грађанском браку, свако лице, које ступа у брак, мора поднети матричарском звању извод из протокола рођених. Код нас су то тако названа „крштена писма“, „крсни листови“ и „крштенице“. — Разуме се, да ти изводи морају у свему бити истоветни са својим оригиналима, као што се доле са потписом и печатом парохијског звања и посведочава; морају се дакле и у језику саглашавати. Код нас су се некад водиле матице на црквено-словенском језику, а доцније на српском језику, као што се и данас воде Дакле и извод може бити само на црквено-словенском или српском језику, као што је у оригиналу. У томе смислу постоји и циркуларна наредба архијерејскога синода, да се свештенство мора држати оригинала при издавању извода.

Но једном делу нашег свештенства, особито у темишварској дијецези, врло мало вреди наредба Синода, највише духовне власти у карловачкој митрополији. — За њих је главно — не замерити се господи. Чим је ступио грађански брак у живот, тражила су та господа, да им се изводи из матица издају на мађарском језику или бар у мађарском преводу. Некоји су толико забасали, да су враћали натраг изводе заповедајући, да их свештеници морају мађарски написати. Но кад су их свештеници са законом обавестили, оканули су се ћоравога посла, али од партаја и данас узимају по једну круну за превод.

На жалост велики део нашег свештенства не чини своју дужност. *Некоји издају крштена писма само на мађарском језику, некоји с једне стране српски, а с друге у мађарском преводу; а некоји упоредо на српском и мађарском језику!* Особито се у томе одликују некоји свештеници темишварске дијецезе, који уздишу и на сва уста вичу, како су радикали на мајском сабору издали Српство, — а они сами на изборима воде депутације, на банкетима хоће да се потуку, и брину се који ће се видније истаћи и одушевљеније наздравити влади и њеним посланицима.

Уповорујемо наше власти да строго нареде подручном свештенству, да издају изводе из матица, само онако, како је у оригиналу, јер је улагивање и подвлачење ма коме, неморално, срамно, чиме се руши достојанство човечије, а особито је недостојно свештеничког чина. Та то је ужасно, газити своје право, за које државни закони гарантују! Ако ико на свету има нужде подвлачити се, свештенство нема, јер је оно најнезависнији и најосигуранији сталеж.

Руско-јапански рат.

Најновије вести које стижу са бојишта говоре све врло неповољно по Јапанце. Код Порт-Артура као да и нема блокаде, њу пробијају бродови, те уносе у Порт-Артур џебане и динамита, а пробило их је и осам руских контра торпедњача порт-артурски те умакло. Ово је најбољи доказ, да је блокада слаба управо никаква. И на суву не пролазе Јапанци најбоље. Онамад морадоше напустити Ичешан, због кога пролише толику крв, а сад јављају, да им Руси отеше натраг и брежуљак од „203 метра“, са свима топовима што су били на њему Зна се да су Јапанци изгубили до двадесет хиљада душа, док нису тај брежуљак заузели, па га сад опет изгубише. — Види се, да и Јапанци увиђају — како им иде зло око Порт-Артура, тек док су пре прорицали да је Порт Артур пао, па затим у неколико пута да ће за дан два пасти сад и сами наводе како рачунају да ће га оборити тек на кинеску нову годину, а то је 4. фебруара по новом календару. Дакле сад му већ дају много дужи рок животу.

Куда плови Рождественски и где је управо незна се, као што се незна, ни којим му правцем греде на сусрет јапански бродови. Исто се тако незна ни кад ће се и где сукобити, већ су то само нагађања.

Новије вести ово су:

Борба око Порт-Артура.

Брежуљак од 203 метра.

Генерал Куропаткин послао је званичан извештај, у коме међу осталим наводи и то, да су Руси натраг освојили од Јапанаца брежуљак од 203 метра.

Пробијена блокада.

Из Чифу-а јављају, да су осам руских контра-торпедњача пробили блокаду јапанску код Порт-Артура и умакли

Потонуо јапански брод.

Из Париза је стигла у Берлин вест, да је у четвртак потонуо пред Порт-Артуром јапански убојни брод „Јошима“.

На сусрет балтичкој флоти.

Из Сингапура јављају, да су две јананске убојне крстарице, које су тамо стигле, отпловиле даље. Још се поговара, да су два велика јапанска убојна брода, две крстарице и дванаест контра-торпедњача отпловили од Сингапура у западном правцу.

Борба у Манџурији

Куропаткин у свом најновијем званичном извештају јавља само о мањим окршајима, у којима су махом Јапанци страдали.

Двоструке шине на бајкалском језеру.

Како из Петрограда јављају руско саобраћајно министарство решило, је да подигне двоструке шине на бајкалској железници, да би саобраћај са Манџуријом био што лакши и што сигурнији.

У одбрану српске школе.

У одбрану наших школа придружише се једногласно представци новосадске српске црквене општине још и ове општине:

Ковиљ Сент-Иван и Тем.-Петровосело.

* * *

Све општине, које су се прикључиле представци новосадске општине, а нису о томе још известиле Саборски Одбор, нека то учине изводом из записника, што скорије, да би се и њихов глас чуо.

Словенско писмо код Јапанаца.

Јапанци су заиста неки чудан народ. У рату су фанатици, а изван рата противници фанатизма и шовинизма. За ово има баш сада, у овој крвавој војни, нов један доказ. Како париском „Рапелу“ јављају из Токија, тамо баш сада претресају јапански научењаци питање, да ли би добро било, кад би Јапанци избацили китајско писмо, па примили европску — латиницу или ћирилицу? Многи, а међу њима и универзитетски професори, предлажу да се усвоји словенско писмо — ћирилица, доказујући да много боље но латиница; одговара јапанској фонетици (звучности) и изискују да сеписмена, што означавају гласове, којих латински народи немају, те с тога допуњавају, нарочитим знаковима, као што, на пример, морају да раде Чеси, који су усвојили латиницу, која нема довољно писмена, да означи све гласове њиховог словенског језика. А тога треба да се чувају Јапанци. Јапански листови учествују у расправљању овог питања са свим мирно и објективно, што је сушта противност њиховом ратоборном писању против Руса. Мисли се, да ће питање о усвајању нове азбуке

и писма у Јапану бити решено још пре свршетка војне.

Зна више но сви други

Др. Полит не признаје, да он пише своје чланке у „Бранику“ јер му је дошло да се свађа. Има право! Он оно пише да се узноси, велича, хвали и слави. А што уз то избаци против других какву клевету ил неистину, то му је узгредно. Само то други не морају трпети.

Но имају ти његови чланци и једну добру страну. Он тврди, да је у Новом Саду био 1891. године народносни кандидат против Вишонтаја. Ми на то баш не можемо да се сетимо. Питали смо друге, не могу. Тражили у новинама, нема. То је познато само дру Политу и он ће бити добар да каже. Јер иначе, ако поред оног што је поборавио пати још и „од провиђења“ онда је с њим сиромахом са свим зло.

Празноверица и медицина.

Свакоме је познато, колико велику улогу у народној медицини игра празноверица; прво ће код болесног детета звати врачару, па тек онда, често после дванаестог часа лекара. — Иста таква, а можда још и гора празноверица владала је некада и у научној, званичној медицини. Шта су све тадашњи доктори давали својим болесницима, види се лепо по тадашњим апотекама. У шеснаестом веку, на пример, било је апотекарима прописано, да у свако доба морају имати у апотеци ове ствари: стоноге, глисте, мраве, змије, скорпије, жабе, ракове, пијавице и многе мале тице. Уз то су долазиле још и друге ствари, за које су и највећа господа мислила да су лековите, на пример: лубања од мртваца, који није сахрањен; кост из јеленовог срца; врапчији и зечији мозак; зуби од дивљег вепра и од слона; жабље срце, лисичија цигерица, курјачка црева, свињска бешика и змијска кожа. Осим тога биле су прописане и врло различите масти, не само свињска и гушчија, него и човечја и змијска. Али најтеже је било набавити једну животињу, које није ни било на свету. То је био тако звани „једнорог“. Његове кости а нарочито његов рог лечили су од разних болести, нарочито од падавице, од отрова и од куге. И за то је нека варалица грдне паре зарадио продајући „једнорога“. Колико је то била скупа ствар, види се по томе, што је дански краљ Фридрих II. године 1565., после седмогодишњег рата, заложио свог „једнорога“ и узео на њега врло велики зајам.

Нова земљорадничка задруга.

Јављају нам из Тем.-Петровосела, да је тамо основана српска земљорадничка задруга са неограниченом одговорношћу и правила су већ предата суду на потврду.

Чланови су задруге: председник Пантелејмон Дошен, адм. парохије; заменик председникова: Мојсеј Гајесков. Чланови управног одбора: Сава Рајков, Јоца Бранков, Тодор Белић и перовођа Илија Радивојевић, учитељ.

Служавка тровачица.

У Милану (у Италији), почела је јуче занимљива судска расправа. Пре годину дана, напрасно је умрла млада жена богатог фабриканта жигица Лујђи Медичија. Поред њеног мртвачког сандука, највише су плакали, муж јој и њена служавка, млада Клементина Јозети. Ово је већ тада мало подозриво било, и ствар би се можда са свим заборавила, да није богати фабрикант наскоро после смрти своје жене поклонио служавци 20.000 лира (од прилике толико исто круна) бајаги због тога, што је тако предано неговала жену му у болести. А још када бивша служавка поче водити „велику кућу“ као каква богаташица, то још већма побуди сумњу код полиције. Наређено је, да се ископа леш умрле жене Медичијеве и лекари су утврдили, да је она отрована арсеником (сичаном). Њен муж и собарица — на које је пала сумња, порицали су то, али најзад собарица признаде, да је са својим господином имала врло блиско познанство и да је она отровала своју госпођу. Прво је тврдила, да муж о томе није ништа знао — а после је признала, да је заједнички са њиме извршила то грозно дело. — Судска расправа још траје.

Лекар од 108 година.

У Вирбалену је одономад умр'о старац, коме је било 108 година. Тај старац био је доктор Зипњевски, који је родом из Варшаве. Пре три године дошао је у Вирбален, где има сродника апотекара, и старац је хтео да ту проведе остатак својих дана. Као млад лекар учествовао је у политичким покретима и руска влада осудила га је на 15 година робије у Сибирији. Али у Сибирији су му дозволили, да може лечити болеснике и узимати за свој труд награде. Тамо му је тако добро ишло, да је зарадио 200 хиљада рубаља. Сада је сав тај новац оставио томе своме рођаку, апотекару Буловском.

Језеро што лута.

Лондонске новине, много пишу сад о једној чудној игри природе. У једном ирском грофовству Роскомку, излило се неко језеро на више километара у дужину и потопило место Клусхајвер. Сад прети опасност и главном месту грофовства Костлре-у. Надолажење воде је ноћу од суботе на недељу било тако јако, да је за четир сахата на читаву миљу земље поплавила.

Лопови у цркви.

У Јегри су непознати лопови ноћу ушли у тамошњу католичку цркву и украли један путир, који вреди 1600 круна и један велики крст од чистог сребра, који вреди 1400 круна. Полиција трага за лоповима.

Време.

Према телеграфском извештају од 10. децембра, могу се очекивати ноћни мразеви, а на северу и истоку местимине снег.

Брзојави „Застави“.

Стигли 10 децембра ноћу.

Руско-јапански рат.

Лондон. Вест Куропаткинова, да је генерал Штесељ брдо 203 метра натраг освојио, остала је непотврђена, на против је генерал Ногу западно од брда нову позицију заузео, те је Штесељу повратак у тврђаву Лиаочан онемогућио. (И ово, наравно, треба да се потврди. Пр. ур. „Заст“)

Лондон. Јапанска флота намерава да руску ескадру адмирала Фелкерстама на источној обали Африке нападне, пре него што се она може сјединити са Рождественсковом флотом

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 10. децембра. (Брзојавни извештај.)

Куповина је непромењлива

Термини.

Жито за април 10 кр. 13 пот. до 10 кр. 14 пот.
Жито за октобар 8 кр. 79 пот. до 8 кр. 80 пот.
Раж за април 7 кр. 92 до 7 кр 94 пот.
Кукуруз за мај 7 кр. 64 пот. до 7 кр. 65 пот.
Репица за август 11 кр. 20 пот. до 11 кр. 30 пот Све од 50 клг.

Течај новца.

Наполеон (20 франака) 19 кр. 05 пот. 20 марака (у злату) 23 кр. 50 пот.

ЛИСТАК.

Правим путем.

Новела (из савремена живота)
(у два дијела)
од **А. Н. Красницкога**
с рускога превео: М. Р.
(Наставак)

— Па зашто сте га задржали?

— Због сумње! Ја сам помислио, да није можда луд? Сад та господа често бјеже из петроградских болница. Врло је чудно да управ близу станице пита, куда би пјешице могао да дође у Москву! Сигурно му нијесу све даске у глави!

Ражљућен већ и без тога због проиграног новца, пристав је желио да ма на коме свој гњев искали.

— Имате ли ви памети? — закрешти он. Хоћете да ме са свијета уклоните! Како то може бити: за ништа хватати човјека?! Под суд ћеш ти мени доћи! Него шта? Одма, ове секунде да си ми га довео; и стотник нека дође. То је прекорачење власти! Под суд с вама!

Сад дође ред и на наредника да се уплаши. Он брже боље потрчи к затвору.

— Господин, кога је стотник довео.. — срете га стражар.

— Шта, шта је с њим?.. Да није што од себе учинио? — уплашено ће га запитати наредник.

— Не то; Боже сачувај! Али плаче као година врло жалостиво!

И заиста на Косту дошла под утјецајем свега споменутога истерија. Наредник га једва тешком муком на свежем зраку умири. Он се сам ражњежио и најружније грдио стотника. Сам је изгледао као пребијен пас.

— Ваша благородности, господин пристав моли да изволите к њему доћи! — промуца наредник. Ако буде до вас, смилујте ми се; ја сам човјек почињен; што ми се заповједи т ј какве ми се инструкције даду, то морам да извршим. Свему овом крив је онај стотник!

Не могавши се још сасвим повратити од узбуђења, Коста ништа не одговори.

— Ево видите, ваш је капут цио и нетакнут! — продужи наредник. Дозволите, да га понесем.

Послије мало час претрпљених увреда Безаровићу дођоше ова удварања врло одурна.

— Не треба, не треба — једва проговори он, — ја ћу сам!

— Не, не; зашто да трудите ваше ручице!? Будите тако добри!

Пристав сусретне и прими Косту да не може бити љепше:

— Ето догодило се врло жалосно неспоразумљење! — поче он први, Изволите сјести! С ким имам част говорити?

Коста се престави.

(Наставиће се.)

ЗА МОЈУ 1212 1—3
ПАПУЧАРСКУ РАДЊУ
потребујем
2 ПОМОЋНИКА
који морају бити добри раденици. Понуде нака се упуте на
Срету Ђамбића
папучара у Броду на Сави.

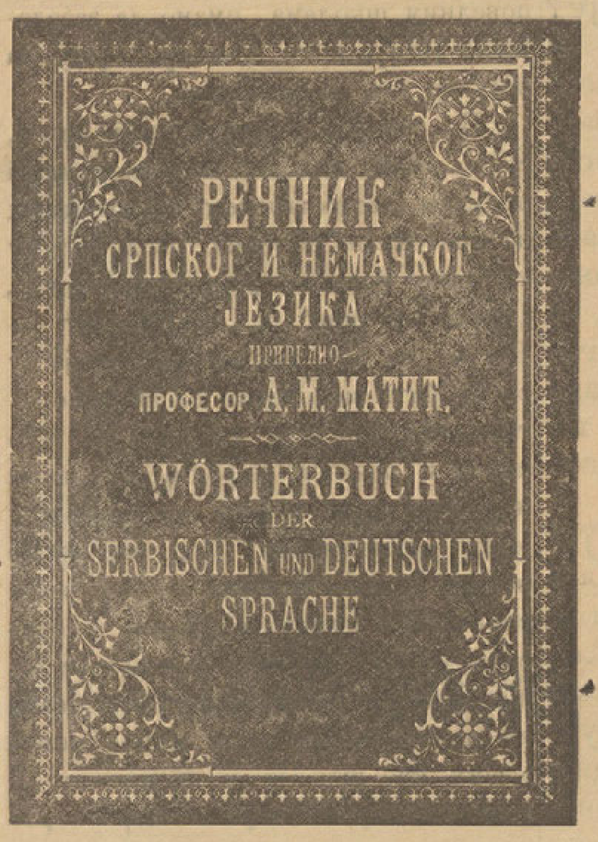

У НАС НОВИНА!!!
СВАКОМЕ ПОТРЕБНО
РЕЧНИК
СРПСКОГ И НЕМАЧКОГ ЈЕЗИКА
речник за џеп
ПРИРЕДИО
А. М. Матић,
гим. професор.
I. део немачко-српски
II део српско-немачки

Давнашња потреба изискивала је овај речник те смо га на многа тражења ево и издали. Ми нисмо имали овако практички удешеног речника за џеп а по тако јефтину цену — а сада се и томе доскочило. Овај речник уређен је врло вешто и додато је као новина списак неправилних глагола а то му и подиже вредност. — Речник је приређен за приватну и школску употребу.

Има 800 страница 50 штампаних табака. Сваки део увезан је посебно — а има их и заједн оба увезана.

Цена I. делу фор. 1·25 (К 2·50) Цена II. делу фор. 1.25 (К 2·50)
оба дела заједно ф. 2·50 или 5 круна.

Препродавцима дајемо књижарски рабат. — Ко нам за речник новац напред пошаље, добиће га о нашем трошку, али нека дода још 25 потура за рекомандацију па се неће на путу изгубити.

Ко узме од ових речника два примерака добиће трећи бесплатно.

Нови Сад, октобра 1904.

Српска књижара и штампарија
Браће М. Поповића
у Новом Саду.

Нека су препоручени још и ново изашли речници Анђелковић, Руско-српски речник К 10 Стевовић, Француско-српски и српско-француски речник сваки део К 4·50.

I. 1068 7—10

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Костантин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.